

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 245/07-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. februára 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť Ing. P. I. a B. I., obaja T., zastúpených advokátom JUDr. F. K., P., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1065/2001 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1065/2001 p o r u š i l základné právo Ing. P. I. a B. I. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1065/2001 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. P. I. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Rožňava p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. B. I. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Rožňava p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Ing. P. I. a B. I. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 157 Sk (slovom dvanásťtisícstopäťdesiatsedem slovenských korún), ktorú je Okresný súd Rožňava p o v i n n ý vyplatiť na účet ich advokáta JUDr. F. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. marca 2007 doručená sťažnosť Ing. P. I. (ďalej len „sťažovateľ“) a B. I., obaja T. [(ďalej len „sťažovateľka“) spolu len „sťažovatelia“], zastúpených advokátom JUDr. F. K., P., v ktorej namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1065/2001.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že 17. decembra 2001 podali okresnému súdu návrh na začatie konania, ktorým sa proti odporcovi JUDr. R. T. (ďalej len „odporca“) domáhali náhrady škody. Konanie je vedené pod sp. zn. 6 C 1065/2001. Prvé pojednávanie okresný súd nariadil na 6. august 2003, na ktorom rozhodol rozsudkom tak, že žalobu zamietol. Po odvolaní sťažovateľov Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na pojednávaní 30. apríla 2004 uznesením č. k. 14 Co 164/03-70 prvostupňový rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd nerešpektujúc právny názor krajského súdu znova

vo veci meritórne rozhodol rozsudkom z 28. októbra 2004, ktorým návrh zamietol. Po odvolaní sťažovateľov krajský súd na pojednávaní 30. novembra 2005 opätovne uznesením č. k. 4 Co 29/2005-116 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd potom nariadil pojednávanie až na 16. august 2006, ktoré odročil na neurčito za účelom navrhnutia svedkov. Od tejto doby okresný súd nekoná a akceptuje sústavné ospravedlňovania odporcu, naposledy z pojednávania nariadeného na 7. marec 2007.

Sťažovatelia nečinnosť okresného súdu namietali sťažnosťou adresovanou predsedovi okresného súdu, ktorý na sťažnosť odpovedal listom z 5. februára 2007, v ktorom uznal sťažnosť za opodstatnenú.

Sťažovatelia sú toho názoru, že okresný súd porušuje v prerokovávanej veci svojím postupom ich základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy na to, aby ich vec bola prerokovaná bez zbytočných prieťahov. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd v Rožňave v konaní vedenom pod sp. zn.: 6 C 1065/2001 porušil základné právo Ing. P. I. a B. I., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

2. Ing. P. I. a B. I. priznáva primerané finančné zadosťučinenie každému vo výške 50.000,- Sk (slovom: päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Rožňave povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresnému súdu v Rožňave prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn.: 6 C 1065/2001 konal bez zbytočných prieťahov.

4. Okresný súd v Rožňave je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Ing. P. I. a B. I., ktoré je povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľov advokátovi JUDr. F. K., P., vo výške každému po 7.424,60 Sk do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

Požiadavku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovatelia odôvodnili najmä dlhoročnými pocitmi neistoty a úzkosti spojenými s neprimerane dlhotrvajúcim stavom právnej neistoty.

Ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie uznesením č. k. II. ÚS 245/07-15 z 29. novembra 2007.

Sťažovatelia podaním z 3. januára 2007 ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril podaním sp. zn. Spr 1511/2007 z 8. januára 2008, v ktorom popísal priebeh doterajšieho konania a zdôraznil, že primeranosť dĺžky konania sa posudzuje vždy aj podľa miery zložitosti veci, a to skutkovej, ako aj právnej. Táto vec je z tohto hľadiska vecou s vysokým stupňom skutkovej zložitosti, pretože jej predmetom je náhrada škody, ktorá mala vzniknúť žalobcom v súvislosti s činnosťou žalovaného ako súdneho exekútora. Pojednávania boli viackrát odročované pre neprítomnosť či už žalobcov, ich právneho zástupcu, ako aj pre neprítomnosť žalovaného a predvolaných svedkov. Aby bolo možné konštatovať vznik prierahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, musí byť preukázané závažné prekročenie určitej hranice v rámci niektorého kritéria alebo v prípade menej závažných prierahov prekročenie tejto hranice vo všetkých uvádzaných kritériách. Týmito kritériami sú miera zložitosti veci, konanie strán a konanie súdu. V závere svojho vyjadrenia okresný súd uviedol, že ponecháva na zváženie, či v predmetnom konaní došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, a súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prierahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy s odôvodnením, že okresný súd vo veci nekonal o ich žalobe bez zbytočných prietáhov a dosiaľ vo veci nerozhodol. Osobitne poukázali na to, že okresný súd v období od 1. januára 2002 nekonal dostatočne aktívne a sústredene a prietahy v konaní zapríčinil svojou neefektívnosťou.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04, IV. ÚS 220/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Posúdením namietaného konania sp. zn. 6 C 1065/2001 podľa prvého kritéria ústavný súd zhodnotil, že konanie nie je mimoriadne zložitú po právnej ani skutkovej stránke. V konaní ako účastník konania vystupuje jeden žalovaný, jeho predmetom je náhrada škody, ktorú mal spôsobiť sťažovateľom žalovaný ako súdny exekútor porušením povinností uložených mu zákonom. Ide o spor, ktorý tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti neuviedol presvedčivé dôvody, pre ktoré považuje vec za právne a skutkovo zložitú.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľov. Zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovatelia neboli prítomní na pojednávaniach konaných 16. júla 2003, 15. júla 2004, 12. augusta 2004, 16. septembra 2004, 30. septembra 2004, 22. novembra 2005 a 8. marca 2007, vždy však svoju neúčast' riadne ospravedlnili. V prípade pojednávanií, ktorých termín bol určený na 30. september 2004 a na 8. marec 2007, sa sťažovatelia z neúčasti na nich ospravedlnili po zistení, že sa ospravedlnil žalovaný. Žalovaný sa nezúčastnil okrem pojednávania konaného 16. júla 2003 ani na jednom pojednávanií, z neúčasti na ktorom sa ospravedlnili sťažovatelia. Z obsahu spisu nevyplýva, že by sťažovatelia nereagovali na výzvy okresného súdu v primeraných lehotách. Pri hodnotení podľa tohto kritéria dospel ústavný súd k záveru, že sťažovatelia svojím správaním, hoci nie vo významnej miere, prispeli k celkovej doterajšej dĺžke konania.

3. Pri hodnotení konania podľa tretieho kritéria, ktorým je postup okresného súdu, ústavný súd vychádzal z obsahu pripojeného spisu okresného súdu.

Ako z obsahu pripojeného spisu okresného súdu vyplynulo, sťažovatelia svoju žalobu doručili okresnému súdu 17. decembra 2001 spolu so žiadosťou o ich oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesením z 26. februára 2002 okresný súd priznal oslobodenie od súdnych poplatkov sťažovateľovi a sťažovateľke oslobodenie nepriznal. Po podaní odvolania proti tomuto uzneseniu sťažovateľkou 2. júla 2002 bol spis 16. augusta 2002 predložený krajskému súdu, odkiaľ bol okresnému súdu vrátený 2. decembra 2002. Okresný súd následne uznesením z 26. marca 2003 priznal oslobodenie od súdnych poplatkov aj sťažovateľke. Ďalší úkon vo veci vykonal okresný súd 2. mája 2003, keď požiadal o zapožičanie spisu sp. zn. Er 515/98 z Okresného súdu Poprad.

Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené na 16. júl 2003, ktoré bolo odročené z dôvodu neúčasti sťažovateľov, ktorí boli opätovne pod hrozbou poriadkovej pokuty predvolaní na pojednávanie na 6. august 2003. Na tomto pojednávanií bol vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd žalobu zamietol. Sťažovatelia proti tomuto rozsudku podali

odvolanie, v dôsledku ktorého sa spis nachádzal na krajskom súde v čase od 20. októbra 2003 do 10. júna 2004. Krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd určil termín pojednávania na 1. júl 2004 a po doručení ospravedlnenia z neúčasti na tomto pojednávani žalovaným bol termín pojednávania určený na 15. júl 2004. Tohto pojednávania sa účastníci nezúčastnili. Žiaden z účastníkov sa nezúčastnil ani na pojednávaniach určených na 12. august 2004, 16. september 2004 a 30. september 2004. Pojednávanie určené na 30. september 2004 bolo odročené na 28. október 2004 s tým, že sťažovatelia budú volaní pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a žalovaný pod hrozbou predvedenia políciou.

Na pojednávani 28. októbra 2004 boli prítomní všetci účastníci, v jeho priebehu žalovaný opustil bezdôvodne pojednávaciú miestnosť, za čo mu bola uložená poriadková pokuta 2 000 Sk. Na tomto pojednávani okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol.

Po podaní odvolania proti rozsudku sťažovateľmi 27. decembra 2004 sa spis nachádzal na krajskom súde od 24. januára 2005 do 2. februára 2006, uznesením krajského súdu z 30. novembra 2005 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

Okresný súd 19. apríla 2006 vyžiadal znova z Okresného súdu Poprad spis sp. zn. Er 515/98 a určil termín pojednávania na 12. júl 2006. Pojednávanie bolo odročené na 16. august 2006, pretože žalovaný o to požiadal. Toto pojednávanie, ktorého sa zúčastnili všetci účastníci, bolo odročené na neurčito z dôvodu doplnenia dokazovania dôkazmi, ktoré mali doložiť sťažovatelia. Sťažovatelia tak urobili 31. augusta 2006. Okresný súd určil termín pojednávania na 21. február 2007 a sťažovatelia požiadali o jeho odročenie. Okresný súd im vyhovel a termín pojednávania určil na 8. marec 2007. Z účasti na tomto pojednávani sa ospravedlnil žalovaný pre chorobu a následne po zistení tejto skutočnosti aj sťažovatelia. Ďalšie pojednávanie sa konalo 3. mája 2007, ktorého sa zúčastnili iba

sťažovatelia, žalovaný sa bez ospravedlnenia nedostavil, preto bolo pojednávanie odročené na neurčito s tým, že žalovaný bude volaný pod hrozbou predvedenia. Uznesením zo 4. mája 2007 bola žalovanému uložená poriadková pokuta 5 000 Sk za hrubé sťaženie postupu konania.

Celková dĺžka tohto súdneho konania dosiahla v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu viac ako päť rokov. Okresný súd síce vo veci nariad'oval pojednávania, avšak tieto boli prevažne buď odročené na iný termín bez prejednanja veci, alebo už vopred preročené na iný termín spravidla z dôvodu opakovaných žiadostí o ich odročenie zo strany žalovaného alebo pre jeho neospravedlnenú neúčasť. Okresný súd využil možnosť uloženia poriadkovej pokuty v tomto konaní dva razy, a to 28. októbra 2004, keď uložil poriadkovú pokutu žalovanému za bezdôvodné opustenie pojednávacej miestnosti, a 4. mája 2007, keď uložil žalovanému poriadkovú pokutu za neospravedlnenú neúčasť na pojednávaní. Okresný súd pritom v priebehu celého konania disponoval dostatkom procesných nástrojov na vynútenie prítomnosti účastníkov na nariadených pojednávaniach. Pokiaľ tieto prostriedky nevyužil a namiesto toho nariad'oval vždy nové termíny pojednávani, nepostupoval v konaní efektívne a týmto svojim neefektívnym postupom spôsobil vznik zbytočných priet'ahov v konaní, keďže v období od podania žaloby 19. decembra 2001 do 6. augusta 2003, keď vo veci po prvý raz rozhodol, zabezpečil účasť oboch účastníkov na pojednávaní iba 6. augusta 2003, v období po zrušení jeho prvého rozhodnutia, teda v čase od 10. júna 2004 do druhého rozhodnutia okresného súdu vo veci 28. októbra 2004, zabezpečil účasť oboch strán sporu znova iba na jedinom pojednávaní, a to 28. októbra 2004, a v období od 2. februára 2006, teda od doručenia spisu z krajského súdu po zrušení aj druhého rozsudku okresného súdu, do 4. mája 2007 zabezpečil prítomnosť oboch účastníkov sporu na pojednávaní iba 16. augusta 2006.

Poukazujúc na uvedený chronologický prehľad doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že okresný súd v predmetnej veci konal neefektívne, čím spôsobil vznik zbytočných priet'ahov v konaní. Navyše v období od 31. augusta 2006, keď sťažovatelia doručili okresnému požadované doklady, pre absenciu ktorých bolo predchádzajúce pojednávanie

odročené na neurčito, do 21. februára 2007, teda do termínu nasledujúceho pojednávania, okresný súd vo veci nekonal.

Vzhľadom na to, že v tomto prípade je celková doterajšia dĺžka konania presahujúca päť rokov zjavne neprimeraná zložitosti, ako aj konkrétnym okolnostiam prípadu a je ovplyvnená predovšetkým neefektívnosťou postupu okresného súdu, ktorú z hľadiska požiadavky zachovania základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nemožno ospravedlniť, ústavný súd konštatoval, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1065/2001 porušil základné právo sťažovateľov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1065/2001 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovatelia žiadali, aby im bolo každému priznané finančné zadosťučinenie 50 000 Sk s ohľadom na stav právnej neistoty, ktorý bol spôsobený postupom okresného súdu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci dospel ústavný súd k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre s'ťažovateľov dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za dôvodné priznať každému zo s'ťažovateľov aj finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva s'ťažovateľov, ako aj s ohľadom na spôsob postupu okresného súdu v ich veci považuje za primerané v sume 30 000 Sk.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. F. K. v konaní pred ústavným súdom. S'ťažovatelia si z titulu náhrady trov konania uplatnili 7 424, 60 Sk pre každého z nich.

Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a), c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a priznal s'ťažovateľom úhradu trov konania v sume 12 157 Sk spolu za dva úkony právnej služby urobené v roku 2007 po 2 970 Sk s uplatnením 20 % zníženia, pretože išlo o úkony urobené spoločne pre dve osoby, a k tomu dvakrát režijný paušál po 178 Sk vrátane zvýšenia o 19 % DPH.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2008

